

Otázka: Základy psychologie osobnosti

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Carolecz

Pojem osobnosti, struktura osobnosti: schopnosti, temperament a jeho typy, charakter, motivace a motivační síly, seberealizace osobnosti, vývoj osobnosti

Pojem osobnosti

Osobnost je souhrn vlastností, procesů, stavů, návyků apod., které tvoří strukturu a dynamiku, individualitu konkrétního člověka. Každá osobnost má své jedinečné psychické, biologické a sociální vlastnosti.

Psychická struktura osobnosti

=souhrn určitých znaků vlastností osobnosti. Struktura je relativně stálá, ale s vývojem a změnou životních podmínek se může změnit. Je tvořena uspořádáním psychických vlastností a rysů osobnosti.

Schopnosti = vlastnosti osobnosti, které člověku umožňují naučit se činnosti a vykonávat je

- Nejsou vrozené, vznikají a rozvíjejí se díky vrozeným **vlohám**
- **Nadání** = soubor schopností, které umožní nadprůměrné výkony (př. Herecké nadání)
- **Talent** = soubor schopností, které vedou k vynikajícím výsledkům

- **Genialita** = mimořádně rozvinutý talent, který umožňuje vrcholné výkony
- Schopnosti jsou:

Intelektové = rozumové, při řešení problémů

intelligence = učit se a využívat naučeného

kreativita = tvořivost (ovlivněna nadáním, fantazií...)

Senzomotorické - souvisí s koordinací pohybů (psaní, jízda na kole...)

Sociální - pozice ve společnosti (schopnost člověka žít v nějaké skupině)

Temperament = soustava vlastností, které se projevují v chování, způsobu reagování a prožívání

- Nejvýrazněji se projevuje v citových projevech člověka
- Je vrozený, ale ovlivnitelný výchovou a působením okolí, může se také měnit s věkem
- Hippokratovo dělení, Krestchmerovo dělení (viz. Dále)

Charakter = souhrn psychických vlastností, které se zakládají na mravních zásadách a projevují se v chování a jednání člověka

- Umožňuje kontrolu chování a jednání - řídí se podle společenských a etických požadavků
- Vzniká v průběhu života vlivem společnosti, prostředím, zkušenostmi
- Vztahy určující charakter člověka:
 - Vztah ke společnosti - morálka, citový vztah k lidem
 - Vztah k práci - důkladnost, pečlivost, pracovitost
 - Vztah k vlastní osobě - seberealizace, sebekritičnost, egoismus, podceňování se

Rysy osobnosti = všechny vlastnosti, které vypovídají o jednání, chování a prožívání jedince

- Např. extroverze a introverze, dominance a submise, stabilita a labilita

Motivace a motivační síly

Motivace = snaha dosáhnout vytyčeného cíle (vnitřní – impulsy, vnější – iniciativy)

Motivační síly = potřeby, zájmy, návyky, postoje,...

Potřeby = stav nedostatku, individuální záležitost

- **Biologické** - společné všem živočichům: spánek, potrava,...
- **Psychologické** - pocit jistoty a bezpečí, společenské uznání,...
- **Kulturní** - četba knih, vzdělávání se, návštěva divadla,...

Zájmy = zaujetí a soustředění pozornosti k určité činnosti, prostředek rozvoje osobnosti
-souvislost s povoláním a náplní volného času, hledání svého místa ve společnosti

Návyky = získaný způsob reagování v určité situaci, bezděčné

- **Kladné** - mytí rukou, čištění zubů
- **Záporné** - kouření, okusování nehtů

Ambice a perspektivy = směřování k dosažení plánů a cílů, udávají směr lidské činnosti, vyjadřují, oč člověk usiluje, čeho chce dosáhnout, k čemu směřuje jeho jednání

Postoje = předsudky a přesvědčení

=specificky získané dispozice, které dávají impuls k určitému způsobu jednání

Hodnoty = individuální žebříček hodnot, který souvisí s časem a současným stavem člověka

City - mají největší vliv

- **Pozitivně** - láska, přátelství
- **Negativně** - nenávisť, strach

Seberealizace osobnosti

= uskutečňování možností člověka, jeho tvořivé podstaty, rozvíjení osobnosti v činnosti

-Maslowa pyramida potřeb: viz. Dále

Vývoj osobnosti

Biologičtí činitelé – vloh, růst orgánů, rozvoj nervové soustavy

Prostředí – přírodní činitelé: čistota ovzduší, bytové podmínky

-sociální činitelé: vztahy v rodině, výchovný styl (autoritativní, liberální, demokratický)

Vlastní aktivita – rozvoj schopností, sebevzdělávání, seberealizace

Etapy vývoje osobnosti

1. Prenatální období – od početí po narození
 - ve 3 měsících zřetelné pohyby hlavy, končetin a úst
 - od 6.měsíce libé a nelibé pocity
2. Novorozenecké období – šestinedělí
 - dítě se přizpůsobuje vnějšímu prostředí
 - využívá nepodmíněných reflexů – sací, polykací, uchopování
 - smysly vyvinuté
 - nezralý NS
3. Kojenecké období – zhruba do 1 roku
 - psychomotorický vývoj (vnímání, paměť, city...)
 - samo sedí, začíná chodit s oporou, později samo
4. Batoletické období – 2-3 roky
 - nejčastěji „Co to je?“ „A proč?“, mluví o sobě ve 3.osobě
 - symbolické myšlení
 - období 1.vzdoru
5. Předškolní věk – 3-6 let
 - myšlení ovlivňováno fantazií
 - plná koordinace pohybů
 - mluví v celých větách

6. Mladší školní věk – 6-12 let

- převládá symbolicko-konkrétní myšlení
- období „střízlivého realismu“ – encyklopedie, obrázkové knihy

7. Dospívání

- Pubescence (11-15 let) – prepuberta, vlastní puberta
- Adolescence (15-20 let) – tělesné i rozumové změny, dotváří se vlastní identita

1. Dospělost

- Časná (20-25 let) – odchod z původní rodiny, budování vlastního zázemí
- Střední (25-40 let) – maximální produktivita, osobní zralost, budování kariéry
- Pozdní (45-65 let) – hodnocení života, bilancování

1. Stáří – od 65 let